

Handleiding

Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007

Ondernemerschapsonderwijsprojecten

Spoor I

leren ondernemen

Ministerie van Economische Zaken

ONDER
NEMERS
CHAP
L T U U R
M E T E M
S C H A P

SenterNovem

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1. De Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007	6
Algemeen	6
De doelstelling van de regeling	6
Definitie ondernemerschap	6
Ondernemerschapsonderwijsproject	7
Budget en doelgroep	7
De Adviescommissie ondernemerschap en onderwijs	8
2. De aanvraagprocedure	9
De projectaanvraag	9
De beoordeling	10
Maximale duur van een Ondernemerschapsonderwijsproject	12
Voorschot (declaratie) en rapportage	12
Subsidievaststelling	12
3. Welke kosten komen in aanmerking voor subsidie?	13
Loonkosten	13
Aan derden verschuldigde kosten	13
Materiaalkosten	14
Overhead	14
Projectmanagement	14
4. Financiering van de eigen bijdrage	15
Eigen aandeel in de projectfinanciering	15
Herkomst van de financiering van de eigen bijdrage	15
5. De rol van SenterNovem / Leren Ondernemen	16
SenterNovem Human Capital	16
Beoordeling en bewaking	17
Informatie en advies	17
6. Bijlagen	
Bijlage 1: Aanvraagformulier 1	19
Bijlage 2: Voorbeeldmodel projectbegroting	25
Bijlage 3: Voorschotformulier	29
Bijlage 4: Vaststellingsformulier	33

Voorwoord

Deze handleiding voor de Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007 bevat de informatie en formulieren die u nodig heeft om een subsidie voor spoor I: Ondernemerschapsonderwijsproject aan te vragen.

De doelstelling van spoor I is ondernemerszin bij leerlingen en studenten te vergroten en een ondernemende houding te stimuleren. Dit kan op diverse wijzen vorm krijgen maar moet aansluiten bij de sectorraamwerken, opgesteld voor het primair-, voortgezet-, beroeps- en hoger onderwijs. De raamwerken vormen het kader voor het indienen van uw aanvraag. Zij beschrijven de ambitie, doelstellingen en knelpunten in het ondernemerschapsonderwijs. De raamwerken vindt u op de website www.lerenondernemen.nl

Een subsidie voor spoor I kan in 2007 worden aangevraagd door een instelling voor primair-, voortgezet- en beroepsonderwijs. Onderwijsinstellingen kunnen individueel een aanvraag indienen of als deelnemer in een samenwerkingsverband.

Hoofdstuk 1 biedt een overzicht van de achtergrond en het doel van de regeling. In hoofdstuk 2 wordt de aanvraagprocedure beschreven. Informatie over de kosten, die voor subsidie in aanmerking komen, staat in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 vindt u hoe u uw eigen bijdrage in de projectkosten kunt financieren. In hoofdstuk 5 vindt u ten slotte een korte toelichting op de rol van SenterNovem en de hulp die u van SenterNovem kunt verwachten bij het indienen van een aanvraag.

In de bijlagen vindt u het aanvraagformulier, een voorbeeld projectbegroting, het voorschot- en het vaststellingsformulier en het model voor de accountantsverklaring.

1. De Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007

Algemeen

Ondernemerschap is van groot belang voor economische groei en de sociale cohesie van een samenleving. Dit geldt zeker voor hoge inkomenslanden. In de ontwikkeling naar een meer kennisgedreven economie zijn het vooral de startende en jonge bedrijven die een positieve invloed hebben op de economische groei. Daarnaast is ondernemerschap cruciaal om de brug van kennis naar waardecreatie te slaan. Deze brug van kennis naar waarde kan alleen geslagen worden als mensen in staat zijn te denken in kansen en mogelijkheden en in staat zijn de aanwezige kennis om te zetten voor markt dan wel maatschappij. Indien Nederland daadwerkelijk een kennissamenleving en -economie wil zijn, moeten mensen beschikken over een ondernemende houding, ondernemerschapsvaardigheden en -kennis.

De doelstelling van de regeling

Juist in het onderwijs is het mogelijk de blik van mensen te openen voor de mogelijkheden van ondernemerschap en voor het aanleren van de benodigde kennis, vaardigheden en houding. Daarom willen de Ministeries van OCW en Economische Zaken met de Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007 (hierna: regeling) ondernemerschap in het onderwijs stimuleren, van basisschool tot universiteit. Doel is om initiatieven breder te verspreiden, te verbeteren, te ontwikkelen en structureel te verankeren, zodat ondernemerschap een vaste plaats verwerft in het onderwijsstelsel. De ministeries vinden het belangrijk de onderwijsinstellingen te ondersteunen en aan te moedigen om ondernemerschapsactiviteiten in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven in

hun lesprogramma's op te nemen. De tekst van de regeling is te vinden op www.lerenondernemen.nl. Het is aan te raden de regeling goed door te lezen alvorens met een subsidieaanvraag te starten.

Definitie ondernemerschap

Wat wordt eigenlijk onder ondernemerschap verstaan? De Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007 sluit aan bij de gehanteerde definitie van de Europese Commissie: "Onder ondernemerschap wordt iemands vermogen verstaan om ideeën in daden om te zetten. Het omvat creativiteit, innovatie en het nemen van risico's, alsook het vermogen om te plannen en projecten te beheren om doelstellingen te verwezenlijken. Een ondernemende houding helpt iedereen in het dagelijks leven thuis en in de maatschappij, het helpt werknemers zich bewust te worden van hun arbeidsomgeving en kansen te grijpen en is de basis voor meer specifieke vaardigheden en kennis die ondernemers nodig hebben voor sociale of economische bedrijvigheid." Ondernemerschap gaat dus om meer dan het starten van een eigen bedrijf. Het gaat ook om ondernemendheid, een ondernemende houding en ondernemend gedrag.

De Subsidieregeling onderwijs en ondernemerschap 2007 levert een bijdrage aan het vergroten en verbeteren van ondernemerschap door:

- het aanwakkeren van ondernemerszin: het laten zien en ervaren dat ondernemen een goede carrièremogelijkheid is;
- het vergroten van ondernemersvaardigheid en kennis;
- het versterken van een ondernemende attitude: meer lef, samenwerken, creativiteit, kansen zien en grijpen.

¹ COM(2006) 33: Mededeling van de Europese Commissie, ondernemingszin bevorderen door onderwijs en leren

Een ondernemerschaps- onderwijsproject

De regeling is onderverdeeld in twee zogenaamde sporen. Spoor I is gericht op ondernemerschapsonderwijsprojecten, spoor II is gericht op Centers of Entrepreneurship. In deze handleiding wordt alleen spoor I behandeld.

Een ondernemerschapsonderwijsproject moet gericht zijn op het verankeren van ondernemersvaardigheden en -kennis in het onderwijsprogramma van een onderwijsinstelling om zo de ondernemerszin bij leerlingen en studenten te vergroten en een ondernemende attitude bij scholieren en studenten te stimuleren. Dit kan op allerlei wijzen vorm worden gegeven en worden ingevuld.

Een ondernemerschapsonderwijsproject is gericht op het creëren en stimuleren van een eigentijdse leeromgeving, lesmateriaal en -methodes voor ondernemerschap, de professionalisering van de leraren of het versterken van de wisselwerking tussen de scholieren, studenten, ondernemers en docenten. In het primair onderwijs zal het vooral draaien om het spelonderwijs kennismaken met ondernemerschap. In het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs gaat het met name om het aanleren van een ondernemende houding en de bewustwording van scholieren dat ondernemerschap een aantrekkelijk carrièreperspectief is. In het hoger onderwijs moeten alle studenten die interesse hebben in ondernemerschap, de mogelijkheid krijgen de benodigde kennis, vaardigheden en houding voor ondernemerschap verder te ontplooiën binnen de onderwijsinstelling.

De regeling maakt het mogelijk dat uiteenlopende projecten in aanmerking kunnen komen voor subsidie. Daarbij is echter wel van belang dat de projecten aansluiten op de sectorraamwerken die voorafgaand aan de tenderperiode door het partnership zijn opgesteld. In een sectorraamwerk worden per onderwijssector de ambitie, doelstellingen en knelpunten op het gebied van ondernemerschapsonderwijs benoemd. Via www.lerenondernemen.nl wordt informatie over de sectorraamwerken verstrekt.

Budget en doelgroep

Voor spoor I is voor een periode van 4 jaar, van 2007 tot en met 2010, in totaal € 8 miljoen beschikbaar. De subsidieplafonds worden verdeeld aan de hand van een tendersysteem. In 2007 is er voor zowel ondernemerschapsonderwijsprojecten van onderwijsinstellingen van de sector primair onderwijs als van de sector voortgezet onderwijs elk € 2 miljoen beschikbaar. Daarnaast wordt in 2007 € 1 miljoen beschikbaar gesteld voor ondernemerschapsonderwijsprojecten voor de sector beroepsonderwijs en volwasseneneducatie. Mede op basis van de ervaringen van de eerste toekenningsronde in 2007 - zowel ten aanzien van de kwantiteit als de kwaliteit van de ondernemerschapsonderwijsprojecten - zal in 2008 bekend worden gemaakt hoeveel middelen er per onderwijssector beschikbaar worden gesteld.

Een aanvraag voor subsidie kan worden ingediend door een onderwijsinstelling voor primair onderwijs, voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs. De aanvraag kan ook worden ingediend door een onderwijssamenwerkingsverband. Een onderwijssamenwerkingsverband, in de zin van deze regeling, dient in elk geval te bestaan uit twee onderwijsinstellingen. Daarnaast omvat deze definitie ook samenwerking tussen instellingsonderdelen zoals bijvoorbeeld in de sector beroepsonderwijs en volwasseneneducatie en de diverse opleidingen van een regionaal opleidingscentrum (ROC). Er wordt geen specifieke organisatievorm vereist. De samenwerking hoeft evenmin geïnstitutionaliseerd te zijn of te zijn vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Het is voldoende dat de samenwerking blijkt uit schriftelijke stukken en gericht is op samenwerking in het kader van ondernemerschapsonderwijs. Non-profit organisaties zoals het PO Platform, de Stichting Jong Ondernemen en CITO kunnen eveneens subsidie aanvragen als deelnemer in een samenwerkingsverband. Daarbij dienen in ieder geval twee of meer onderwijsinstellingen te zijn betrokken om aan de definitie te kunnen voldoen.

De Adviescommissie ondernemerschap en onderwijs

De aanvragen voor subsidie worden beoordeeld door de Adviescommissie ondernemerschap en onderwijs. De leden van deze commissie zijn onafhankelijke deskundigen.

De aanvragen voor subsidie worden beoordeeld door de Adviescommissie ondernemerschap en onderwijs. De leden van deze commissie zijn onafhankelijk. De Adviescommissie ondernemerschap en onderwijs heeft tot taak de minister op zijn verzoek te adviseren over aanvragen om subsidie op grond van deze regeling. De adviezen gaan vergezeld van een deugdelijke motivering. De leden worden op de site www.lerenondernemen.nl gepresenteerd.

De commissie bestaat uit een voorzitter en 6 leden. De leden brengen op persoonlijke titel hun kennis en ervaring in en zijn deskundig op het terrein waarop de commissie een taak heeft. Zij zijn geen ambtenaren, werkzaam bij de Ministeries van Economische Zaken en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, en treden niet op als vertegenwoordiger van een specifieke belangengroep. De voorzitter en de leden worden door de minister voor een termijn van ten hoogste 4 jaar benoemd. Zij zijn te allen tijde opnieuw benoembaar.

2. De aanvraagprocedure

Doel	Ondernemerschapsonderwijsproject
Tijdvak	17 mei tot en met 4 oktober 2007
Formulieren	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanvraagformulier voor een ondernemerschapsonderwijsproject (bijlage 1 bij deze handleiding of downloaden op www.lerenondernemen.nl). 2. Een projectplan met vermelding van de belangrijke stappen, tussenresultaten en eindresultaten in het ondernemerschapsonderwijsproject (zie voorbeeldformat op www.lerenondernemen.nl). 3. Een begroting van de kosten. De projectkosten dienen te worden gespecificeerd conform de volgende kostencategorieën: loonkosten, materiaalkosten, overhead, kosten derden en projectmanagement (zie bijlage 2 van deze handleiding en een voorbeeldformat op www.lerenondernemen.nl);
Indiening	<p>U kunt uw aanvraag schriftelijk bij SenterNovem indienen. U kunt uw aanvraag niet per telefax of e-mail indienen.</p> <p>Het postadres van SenterNovem is: SenterNovem T.a.v. Leren Ondernemen Postbus 93144 2509 AC Den Haag</p>
Deadline indiening	Uiterlijk 4 oktober (datum poststempel). De einddatum van deze tender is 'hard'. Indien de poststempel een dag later aangeeft, wordt uw aanvraag niet in behandeling genomen.
Besluit	Uiterlijk 13 december 2007

De projectaanvraag

Wij raden u aan, voor dat u de projectaanvraag opstelt, het raamwerk van uw sector te raadplegen. Dit raamwerk geeft een beeld van de mogelijkheden van ondernemerschap in het onderwijs van uw sector. De raamwerken voor het primair-, voortgezet, beroeps- en hoger onderwijs vindt u op www.lerenondernemen.nl.

Het **projectplan** en de **begroting** moet samen met het **origineel ondertekende aanvraagformulier** (bijlage 1) uiterlijk 4 oktober 2007 bij SenterNovem worden ingediend. In het geval van een samenwerkingsverband dient

het formulier ondertekend te zijn door een zgn. penvoerder. Het plan moet melding maken van de belangrijke stappen, tussenresultaten, eindresultaten en een begroting van de kosten om die resultaten te bereiken. Als er sprake is van een samenwerkingsverband dient de begroting uitgesplitst te zijn naar de betrokken partners.

U kunt bij de beschrijving van uw project gebruik maken van een voorbeeldindeling: **model projectplan en model begroting**. Dit is niet verplicht, maar de modellen kunnen u wellicht helpen bij het helder weergeven van uw plannen. Een digitale versie van beide modellen kunt u

vinden op www.lerenondernemen.nl. U kunt de vragen beantwoorden, het model printen en tesamen met het officiële aanvraagformulier versturen naar SenterNovem.

Op basis van het projectplan wordt het project beoordeeld. Een belangrijk element van het plan zal de uiteenzetting zijn van de wijze waarop de aanvrager ondernemerschap willen oppakken binnen de onderwijsinstelling en welke activiteiten zullen worden ontplooid om ondernemerschap te introduceren, te stimuleren of breder toe te passen. Daarnaast is van belang dat aangegeven wordt op welke wijze dit project bijdraagt aan de doelstellingen en ambitie van het sectorraamwerk van het Partnership Leren Ondernemen en hoeveel scholieren of studenten dan wel onderwijsinstellingen binnen en buiten de betreffende onderwijssector bereikt worden met de activiteiten. Tot slot gaat de aanvraag vergezeld van een financieringsplan waarbij wordt ingegaan op de kosten van het project en de wijze van financiering van de projectkosten.

De beoordeling

Na indiening van de aanvraag wordt deze getoetst op een aantal minimale voorwaarden. Zo moet de aanvraag worden ingediend met gebruikmaking van het aanvraagformulier. Verder geldt:

- uw project moet voldoen aan (de doelstellingen van) de regeling.
- voor uw project mag nog niet eerder door de rijksoverheid subsidie zijn verstrekt.
- het moet duidelijk zijn dat het bedrijfsleven op enigerlei wijze betrokken is bij uw project. Deze betrokkenheid kan financieel zijn, maar mag ook een bijdrage zijn door het beschikbaar stellen van tijd, b.v. voor lessen, stages, bedrijfsbezoeken of door zitting te nemen in de organisatie van het project.

Aanvragen die hieraan niet voldoen, worden niet verder in behandeling genomen. SenterNovem controleert of de tijdig verzonden projectaanvragen volledig zijn. Als uw aanvraag niet compleet is, krijgt u 10 werkdagen de gelegenheid deze alsnog te completeren. Ook deze termijn is 'hard': indien u niet reageert op

deze compleetmelding, wordt uw aanvraag niet verder in behandeling genomen. Aanvragers dienen dan ook in de periode na indiening voor SenterNovem bereikbaar te zijn.

De minister beslist in ieder geval afwijzend (op basis van het oordeel van de Adviescommissie) op de aanvragen indien er:

- a. onvoldoende vertrouwen bestaat in de structurele voortzetting van de activiteiten waarvoor subsidie wordt verstrekt. Deze grond komt voort uit de overweging dat het ondernemerschapsonderwijs een vast onderdeel dient te worden van het onderwijsprogramma van onderwijsinstellingen.
- b. aannemelijk is dat de activiteiten geen verbetering, uitbreiding, wijziging of aanvulling inhouden van reeds bestaande activiteiten op het gebied van ondernemerschapsonderwijs van de betrokken onderwijsinstellingen. Het mag niet alleen gaan om ondernemerschapsonderwijs dat reeds wordt verzorgd binnen een onderwijsinstelling. Een aanvraag voor bestaande activiteiten wordt slechts gehonoreerd als het project leidt tot een grotere reikwijdte van de bestaande activiteiten op het gebied van ondernemerschapsonderwijs, doordat meer leerlingen en studenten worden bereikt of extra waarde wordt toevoegd aan de bestaande activiteiten.

Voldoet uw aanvraag en is deze volledig, dan zal de minister de aanvraag rangschikken, daarbij geadviseerd door de commissie. Dit rangschikken gebeurt op basis van een aantal criteria. Centraal in de criteria staat dat het moet gaan om een ondernemerschapsonderwijsproject in de zin van deze regeling. Het ondernemerschapsonderwijsproject moet gericht zijn op het verankeren van ondernemersvaardigheden en -kennis in het onderwijsprogramma om zo de ondernemerszin bij leerlingen en studenten te vergroten en een ondernemende attitude bij scholieren en studenten te ontwikkelen. De projecten kunnen verschillend van aard zijn. Het kan gaan om het introduceren van ondernemerschapsonderwijs bij een onderwijsinstelling door ondernemerschapsvaardigheden en -kennis op te nemen in het onderwijsprogramma of het lesmateriaal. Daarnaast kan het

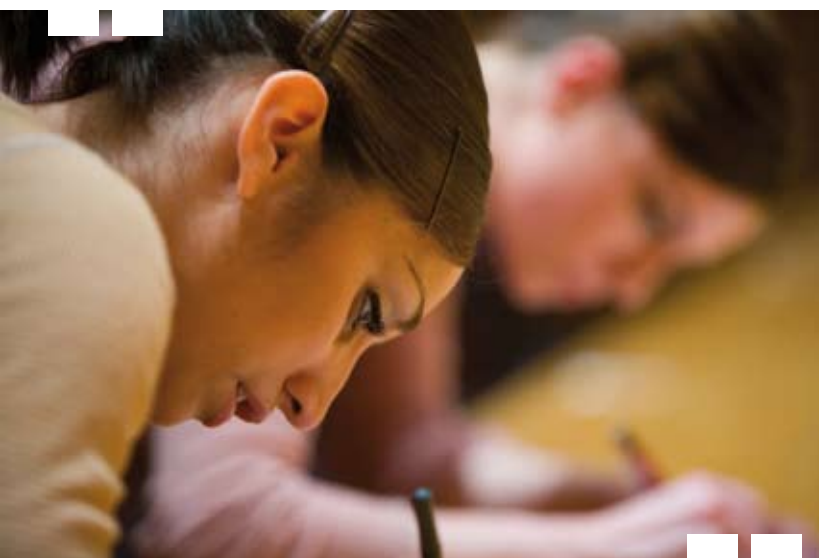
bestaande ondernemerschapsonderwijs bij een onderwijsinstelling verbeterd worden door nieuwe vaardigheden en competenties aan te leren of nieuwe didactische werkvormen te gebruiken die stimulerend zijn voor het ontwikkelen van een ondernemende houding. Het project kan ook het ontwikkelen van vernieuwend lesmateriaal inhouden. Verspreiding van ondernemerschapsonderwijs betekent dat het toepassingsbereik van bijvoorbeeld een lesmethode of -materiaal binnen een onderwijsinstelling of in een bredere kring van onderwijsinstellingen wordt vergroot en het ondernemerschapsonderwijs daardoor meer leerlingen en studenten bereikt.

Een ondernemerschapsonderwijsproject wordt hoger gerangschikt naarmate:

- a. het meer bijdraagt aan de doelstellingen zoals die zijn vastgesteld in de sectorraamwerken. Allereerst wordt gezien in hoeverre het project aansluit bij de, voor de betreffende onderwijssector geldende, doelstellingen van de sectorraamwerken. Hoe beter deze aansluiting, hoe hoger het project op de ranglijst zal eindigen.
- b. het meer bijdraagt aan ondernemerschap als onderdeel van de leeromgeving of het curriculum van leerlingen en studenten. Hier gaat het om een goede integratie van het ondernemerschapsonderwijs in het gehele onderwijsaanbod van de betrokken onderwijsinstellingen.
- c. de kwaliteit van het projectplan hoger is. Dit betreft de inhoudelijke kwaliteit van het projectplan dat als maatstaf dient voor de

- beoordeling van het project. Dit kan blijken uit de gehanteerde ambitie en doelstellingen, de te ondernemen activiteiten, verwachte resultaten, planning en de relatie tussen het projectplan en de begroting van de kosten.
- d. het ondernemerschapsonderwijs een groter aantal onderwijsinstellingen bereikt. Het gaat hier dus om de reikwijdte van het project.
 - e. het ondernemerschapsonderwijs een groter aantal leerlingen of studenten van de bij het ondernemerschapsonderwijsproject betrokken onderwijsinstellingen bereikt. Ook hier gaat het om de reikwijdte van het project.
 - f. het meer bijdraagt aan de creativiteit en innovativiteit van het ondernemerschapsonderwijs. Dit criterium betreft de mate waarin een project origineel en onorthodox is en zich daardoor op een positieve en opvallende manier onderscheidt van andere projecten.

De Adviescommissie brengt hierover advies uit aan de minister. De minister besluit binnen 13 weken na sluiting van de tender, uiterlijk 13 december 2007, welke aanvragen gehonoreerd worden. De minister zal, beginnend met de aanvraag die het hoogst wordt gerangschikt, subsidies verlenen totdat het subsidieplafond is bereikt. Zij wijst aanvragen af voor zover het subsidieplafond door het totaal van hoger gerangschikte aanvragen is bereikt, dan wel door verlening van de gevraagde subsidie zou worden overschreden. Indien een aanvraag is afgewezen als gevolg van een te lage rangschikking ten opzichte van het subsidieplafond, kan de aanvraag bij een volgende gelegenheid opnieuw in de beoordeling worden betrokken. Daartoe is wel vereist dat de aanvraag, eventueel verbeterd, opnieuw wordt ingediend.

Maximale duur van een Ondernemerschapsonderwijsproject

Een project kan maximaal vier jaar duren. U dient het project binnen twaalf maanden na indiening te starten.

Voorschot (declaratie) en rapportage

Ieder toegekend project kan een voorschot op de eindsubsidie aanvragen. Dit voorschot is feitelijk een declaratie, want uitsluitend reeds betaalde kosten (aangetoond door middel van bijvoorbeeld een factuur) komen hiervoor in aanmerking. Uw voorschotaanvraag moet vergezeld gaan van een voortgangsrapportage. Het voorschotformulierformulier is te vinden in bijlage 3 van deze handleiding en op www.lerenondernemen.nl.

De declaratie wordt naar rato vastgesteld over de looptijd. Per declaratie wordt maximaal 50 % (afhankelijk van de vastgestelde subsidie) van de gemaakte en betaalde kosten betaald. In totaal wordt niet meer aan declaratie verstrekt dan 80% van de maximale toegekende subsidie.

Subsidievaststelling

Aan het eind van ieder toegekend project moet de aanvrager, binnen dertien weken na de einddatum van het project, een "aanvraag voor subsidievaststelling" indienen. Dit houdt in, dat het project wordt afgerond en het definitieve subsidiebedrag wordt bepaald. De aanvraag voor subsidievaststelling gaat vergezeld van een accountantsverklaring en een eindrapportage (met het financiële verslag en de eindevaluatie). Ook het formulier voor subsidievaststelling kunt u vinden als bijlage bij deze handleiding (bijlage 4) en op www.lerenondernemen.nl.

Wordt hieraan niet of onvoldoende voldaan, dan kan (een deel van) de subsidie worden teruggevorderd.

3. Welke kosten komen in aanmerking voor subsidie?

De subsidie bedraagt 50 procent van de subsidiabele kosten. Voor het primair- en voortgezet onderwijs is het maximumbedrag € 2 000 000. Voor het beroepsonderwijs bedraagt de maximale subsidie € 1 000 000.

Onder de subsidiabele kosten verstaan we de op te voeren totale subsidiabele projectkosten. Deze totale projectkosten neemt u op in uw begroting. U vindt een model voor het opstellen van de begroting in bijlage 2 bij deze handleiding. U dient de begroting in het plan los te zien van de (eigen) financiering van de projectkosten. Het is dan ook niet aan te raden om uw financiering in de begroting op te nemen, maar in de daartoe bestemde ruimte op het aanvraagformulier.

Op basis van de totale subsidiabele projectkosten, opgenomen in de begroting, wordt het subsidiebedrag (maximaal 50%) door de Adviescommissie vastgesteld.

Als subsidiabele kosten worden uitsluitend in aanmerking genomen, de volgende rechtstreeks aan het -project toe te rekenen, na de indiening van de aanvraag gemaakte en betaalde kosten:

- a. loonkosten van personeel van de aanvragende onderwijsinstelling (integraal uurtarief) of van één of meer instellingen die deel uitmaken van het samenwerkingsverband;
- b. aan derden verschuldigde kosten voor verrichte arbeid;
- c. materiaalkosten voor de aanschaf van middelen of materialen die een functionele relatie tot de activiteiten hebben en maximaal 25% van de totale subsidiabele kosten bedragen;
- d. kosten voor overhead als opslag voor algemene kosten, niet hoger dan 50% van de loonkosten, bedoeld onder a;
- e. kosten voor projectmanagement tot maximaal 5% van de loonkosten, bedoeld onder a.

Eventuele restwaarde van speciaal voor het project aangeschafte apparatuur wordt in mindering gebracht op de subsidiabele kosten.

Indien voor de subsidiabele kosten of een deel daarvan reeds door de Commissie van de Europese Gemeenschappen, dan wel een bestuursorgaan van een provincie of gemeente, dan wel een bestuursorgaan niet zijnde een bestuursorgaan van de rijksoverheid subsidie is verstrekt, wordt slechts een zodanig bedrag aan subsidie verstrekt, dat het totale bedrag aan subsidie niet meer bedraagt dan 75 procent van de subsidiabele kosten.

De kosten worden in aanmerking genomen met inbegrip van omzetbelasting indien de aanvrager de omzetbelasting niet in aftrek kan brengen.

Loonkosten

Het gaat hier om loonkosten van het personeel van de aanvragende onderwijsinstelling, dat rechtstreeks productieve arbeid verricht ten behoeve van het project. De arbeidsuren van dit personeel dienen verantwoord te worden. Daartoe is in de regeling de verplichting opgenomen om een sluitende tijdschrijfregistratie bij te houden. Bij de bepaling van de loonkosten wordt uitgegaan van het bruto-loon. Dit bruto jaarloon wordt verhoogd met de wettelijke, dan wel op grond van een arbeidsovereenkomst verschuldigde, opslag voor sociale lasten (de werkgeverslasten voor sociale verzekering, vervroegd uitreden en pensioen). Bij de berekening van het uurloon wordt uitgegaan van een norm van 1.750 arbeidsuren per jaar.

Aan derden verschuldigde kosten

Hieronder vallen de kosten van door derden verrichte arbeid, die worden ingehuurd in het kader van het project. Als kosten van derden worden opgevoerd, moet de aanvrager de betreffende overeenkomst of offerte en een specificatie van de kosten bij de aanvraag voegen. De offerte moet aansluiten op de fasering in het projectplan, de geplande activiteiten in de fasering en de begroting. Deze relatie moet zo inzichtelijk mogelijk worden gemaakt. Aan de aan derden verschuldigde kosten is geen maximum verbonden. Verletkosten van werknemers komen niet in aanmerking voor subsidie.

Materiaalkosten

Hierbij wordt verschillende kosten onderscheiden.

Kosten van aangeschafte machines en apparatuur

Onder materiaalkosten kunnen de kosten voor aanschaf van specifiek voor het project te gebruiken machines en apparatuur worden gerekend. Het moet dan gaan om machines en apparatuur waarvan het gebruik een functionele relatie heeft met het project.

De kosten worden in aanmerking genomen met inbegrip van omzetbelasting, indien de organisatie in het samenwerkingsverband die de kosten heeft gemaakt, de omzetbelasting niet kan verrekenen met door hem af te dragen omzetbelasting. Voor zover het gaat om de kosten van hard- en/of software, worden de kosten meegenomen op afschrijvingsbasis met een afschrijvingsperiode van drie jaar.

Voor de levering van apparatuur en software wordt uitgegaan van de op basis van de prijslijst geldende bedragen, onder overlegging van een prijslijst zoals die geldig was, niet langer dan drie maanden voor de aanvraag. Bij gebreke van een prijslijst wordt door SenterNovem zelf een redelijk vergoeding vastgesteld. Als prijs geldt steeds de laagste prijs die een klant onder vergelijkbare omstandigheden moet betalen.

Kosten van verbruikte materialen en hulpmiddelen

Onder verbruikte materialen worden stoffen verstaan die bestemd zijn voor éénmalig gebruik ten behoeve van het project en die na be- of verwerking geen zelfstandige zaak meer zijn. Hulpmiddelen zijn zelfstandige zaken die speciaal voor het project worden aangeschaft, niet langer dan gedurende het project worden gebruikt en na afloop van het project niet meer bruikbaar zijn.

Samen mogen de kosten van aangeschafte machines en apparatuur en de kosten van verbruikte materialen en hulpmiddelen maximaal 25% van de totale subsidiabele projectkosten bedragen.

Overhead

De opslag voor algemene kosten of overheadkosten mag niet meer bedragen dan 50 % van de directe loonkosten van het project. Onder deze kosten vallen uitgaven voor facilitaire en ondersteunende activiteiten en reiskosten. Denk aan secretariële ondersteuning, ondersteuning door interne diensten, porti- en administratiekosten, interne drukkosten, het gebruik van interne vergaderruimte etc.

Projectmanagement

De kosten van het projectmanagement dienen net zo berekend te worden als staat vermeld onder de loonkosten. De kosten voor het projectmanagement kunnen maximaal 5 % van de loonkosten bedragen.

4. Financiering van de eigen bijdrage

Eigen aandeel in de projectfinanciering

De opbouw van de financiering van uw eigen bijdrage aan de projectkosten kunt u specificeren in de daartoe bestemde ruimte op het aanvraagformulier. Tevens kunt u de financiering van de totale subsidiabele projectkosten aangeven in het voorbeeldmodel projectbegroting (bijlage 2). Dit model is niet verplicht, maar het model kan u wellicht helpen bij het helder weergeven van uw projectbegroting. Het bedrag van de eigen financiering moet gelijk zijn aan de totale subsidiabele projectkosten minus de gevraagde subsidie.

Voor wat betreft de financiering zijn de volgende beperkingen opgenomen, waarbij het steeds gaat om kosten gemaakt gedurende de looptijd van een project. Alleen de kostensoorten zoals vermeld in het vorige hoofdstuk, worden meegenomen bij het bepalen van de projectkosten, de subsidie en de financiering van de eigen bijdrage. Financiering door de aanvrager van kosten die vallen buiten de kostendefinitie van de Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007, spoor 1 ondernemerschapsonderwijsprojecten, is mogelijk. Hier staat dan echter geen subsidie tegenover.

Herkomst van de financiering van de eigen bijdrage

De financiering van de eigen bijdrage kan komen van:

- de aanvrager;
- de onderwijsinstellingen die deelnemen aan het samenwerkingsverband;
- de overige partijen die deelnemen aan het samenwerkingsverband;
- overige private en publieke partijen die niet als derde partij worden ingehuurd.

Bijdragen van derde partijen, die worden ingehuurd om activiteiten voor het project uit te voeren, worden niet meegenomen bij het bepalen van de hoogte van de financiering van de eigen bijdrage. Eventuele bijdragen van deze derde partijen worden op de totale subsidiabele projectkosten in mindering gebracht.

Indien voor de totale subsidiabele projectkosten of een deel daarvan reeds door de Commissie van de Europese Gemeenschappen dan wel een bestuursorgaan van een provincie of gemeente dan wel een bestuursorgaan niet zijnde een bestuursorgaan van de rijksoverheid subsidie is verstrekt, wordt slechts een zodanig bedrag aan subsidie verstrekt, dat het totale bedrag aan subsidie niet meer bedraagt dan 75 procent van de totale subsidiabele projectkosten.

5. De rol van SenterNovem / Leren Ondernemen

SenterNovem is op 1 mei 2004 ontstaan uit de fusie tussen Senter en Novem, twee agentschappen van het Ministerie van Economische Zaken. Deze nieuwe organisatie bundelt kennis van innovatie, energie, klimaat, milieu en leefomgeving. SenterNovem draagt hiermee bij aan een sterkere positie van het bedrijfsleven in ons land en aan een duurzamere samenleving, met zorg voor mens en milieu. SenterNovem voert regelingen uit voor het Ministerie van Economische Zaken, maar ook voor andere ministeries en de Europese Unie.

SenterNovem Human Capital

SenterNovem Human Capital verzorgt onder andere de uitvoering van het partnership Leren Ondernemen. Het partnership Leren Ondernemen is een krachtenbundeling van partijen die actief zijn op het gebied van Ondernemerschap & Onderwijs. Zij stellen zich ten doel het ondernemerschap in Nederland te stimuleren door hier meer aandacht voor te creëren in het onderwijs. Het partnership bundelt inspirerende initiatieven op het gebied van Onderwijs & Ondernemerschap, brengt partijen samen en biedt ondersteuning om gezamenlijk activiteiten uit te voeren. Zij is hét portaal voor informatie, presentatie en promotie van activiteiten en initiatieven op het gebied van Ondernemerschap & Onderwijs.

Daarnaast verzorgt SenterNovem Human Capital de uitvoering van het Fonds 'Beroepsonderwijs in bedrijf', de Tijdelijke stimuleringsregeling Leren en Werken, de Subsidieregeling EVC in het HBO, werkt zij mee aan innovatie in het voortgezet onderwijs en voert zij verschillende regelingen uit op het gebied van de kwaliteit en kwantiteit van onderwijspersoneel. Tenslotte ondersteunt zij de innovatieprogramma's van het Ministerie van Economische Zaken bij het vormgeven en uitvoeren van het onderdeel 'menselijk kapitaal'.

Beoordeling en bewaking

Voor de Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007 beoordeelt SenterNovem of ingediende aanvragen volledig zijn en ondersteunt SenterNovem de Adviescommissie Ondernemerschap en Onderwijs. Bij de uitvoerende taak van SenterNovem hoort ook de bewaking van de voortgang van de lopende projecten en de beoordeling van het eindresultaat.

Informatie en advies

SenterNovem is aanspreek- en informatiepunt voor aanvragers en projectuitvoerders. Zij kunnen bij SenterNovem terecht voor informatie over de behandelings-procedure, de beoordelingswijze en de wijze van financiering.

U kunt bij SenterNovem terecht voor vrijblijvend advies bij het uitwerken van een projectvoorstel. Het is aan te raden om ruim voor het indienen van uw aanvraag contact met SenterNovem op te nemen. De ervaring leert dat dit de kwaliteit van uw projectplan ten goede komt.

U kunt SenterNovem/Leren Ondernemen bereiken op telefoonnummer (070) 3 735 735 en 070 375948 of info@lerenondernemen.nl met een c.c. naar het secretariaat van Human Capital, emailadres: et@senternovem.nl.

Bijlage 1: Aanvraagformulier

Spoor I: Aanvraagformulier voor
een Ondernemerschapsonderwijsproject

Spoor I: Aanvraagformulier voor een ondernemerschapsonderwijsproject

Formulier, bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007

A. Gegevens aanvrager

Naam aanvrager: _____

Brinnummer: _____

Postadres: _____

Postcode: _____ Plaats: _____

Bezoekadres: _____

Postcode: _____ Plaats: _____

Postbankrekeningnr: _____

Bankrekeningnr: _____ Naam bank: _____ Plaats: _____

Contactpersoon

Naam: _____ Functie: _____ M V

Telefoon: _____ Telefax: _____

E-mailadres: _____

B. Onderwijssamenwerkingsverband

Indien de aanvrager namens een onderwijssamenwerkingsverband de aanvraag indient, dient u hieronder de deelnemers in het samenwerkingsverband te vermelden

Naam Instelling	Plaats
1. _____	_____
2. _____	_____
3. _____	_____
4. _____	_____
5. _____	_____
6. _____	_____
7. _____	_____
8. _____	_____
etc. _____	_____

C. Projecttitel

Titel van het project: _____

D. Projectperiode (max. 4 jaar)

Startdatum project _____

Einddatum project: _____

E. Overige gegevens

Is voor het project eerder subsidie aangevraagd bij, verleend of verstrekt door de rijksoverheid? 0 ja 0 nee

Opgave van andere subsidies die zijn aangevraagd bij, verleend of verstrekt door de rijksoverheid:

Datum	Instantie	Bedrag
* _____	_____	€ _____ incl./excl. BTW
* _____	_____	€ _____ incl./excl. BTW

Is een verzoek tot verlening van surséance van betaling of faillietverklaring van de aanvrager of één van de deelnemers van het onderwijssamenwerkingsverband ingediend? 0 ja 0 nee

Zo ja, wanneer? _____

F. Samenvatting van de begroting en gegevens over de financiering

Subsidiabele kosten	2007 in €	2008 in €	2009 in €	2010 in €	Totaal in €
Totale loonkosten					
Totale materiële kosten					
Totale kosten derden					
Totale overheadkosten					
Totale kosten voor projectmanagement					
Totaal					

Financiering	2007 in €	2008 in €	2009 in €	2010 in €	Totaal in €
Deelnemer 1:					
Deelnemer 2:					
Deelnemer 3:					
Subsidie (max. 50%)					
Totaal					

G. Ondertekening

De aanvraag moet ondertekend worden door het bevoegd gezag van de aanvragende onderwijsinstelling of door een tekeningsbevoegde van de aanvragende organisatie.

Ondergetekende verklaart dat alle voor de aanvraag benodigde stukken zijn bijgevoegd en dat hij/zij bekend is met de Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007.

Aldus naar waarheid ingevuld.

Naam aanvrager (bevoegd gezag): _____

Naam ondertekenaar: _____

Functie ondertekenaar: _____

Plaats en datum: _____

Handtekening:

H. Mede-ondertekening

De mede-ondertekening dient te geschieden door een tekeningsbevoegd persoon. Mede-ondertekening door een onderwijsinstelling moet worden gedaan door het bevoegd gezag van die onderwijsinstelling. Door mede-ondertekening worden de volgende zaken vastgelegd:

- elke deelnemer in het onderwijssamenwerkingsverband is tot ten hoogste het naar rato van de voor hem geraamde subsidiabele kosten berekende bedrag aansprakelijk voor terugbetaling van de subsidie, voor zover de subsidieontvangers daartoe verplicht zijn;
- de aanvrager zoals vermeldt onder punt A wordt door de deelnemers van het onderwijssamenwerkingsverband gemachtigd namens hen de aanvraag in te dienen en als penvoerder op te treden als bedoeld in artikel 8, derde lid, van de Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007;
- de deelnemers van het onderwijssamenwerkingsverband hebben zich gecommitteerd tot een inhoudelijke en/of financiële bijdrage zoals beschreven in het aanvraagformulier en het projectplan.

Deelnemer 1

Naam organisatie: _____

Naam ondertekenaar: _____

Functie: _____

Plaats: _____

Datum: _____

Handtekening:

Deelnemer 2

Naam organisatie: _____

Naam ondertekenaar: _____

Functie: _____

Plaats: _____

Datum: _____

Handtekening:

Deelnemer 3

Naam organisatie: _____

Naam ondertekenaar: _____

Functie: _____

Plaats: _____

Datum: _____

Handtekening:

Deelnemer 4

Naam organisatie: _____

Naam ondertekenaar: _____

Functie: _____

Plaats: _____

Datum: _____

Handtekening:

Als meer deelnemers moeten ondertekenen, kunt u de gegevens opnemen in de bijlage en deze door de deelnemers laten ondertekenen.

I. Als bijlage bijvoegen:

- Een projectplan met vermelding van de belangrijke stappen, tussenresultaten en eindresultaten in het ondernemerschapsonderwijsproject;
- Een begroting van de kosten. De projectkosten dienen te worden gespecificeerd conform de volgende kostencategorieën:
 - Loonkosten (uurtarief x aantal uren).
 - Kosten van verbruikte materialen en hulpmiddelen (materiaalkosten).
 - Aan derden verschuldigde kosten. Voeg de offerte(s) toe.
 - Kosten voor overhead als opslag voor algemene kosten.
 - Kosten voor het projectmanagement
- Als de aanvraag wordt ingediend door een onderwijssamenwerkingsverband vermeldt de begroting een raming van de subsidiabele kosten per deelnemer van het onderwijssamenwerkingsverband.

J. Sluitingstermijn en adressering

Aanvraagformulier en bijlagen uiterlijk 4 oktober 2007 schriftelijk (niet per fax of email) indienen bij:

SenterNovem

T.a.v. Leren Ondernemen

Postbus 93144

2509 AC Den Haag

Bijlage 2: Voorbeeldmodel projectbegroting

Spoor I: Voorbeeldmodel voor
een Ondernemerschapproject

Voorbeeldmodel projectbegroting

Totale subsidiabele kosten	
Subsidiabele kosten over de periode _____	t/m _____
Totale kosten projectmanagement	€
Totale loonkosten	€
Totale kosten derden	€
Totale materiaalkosten	€
Totale overheadkosten	€
Totale subsidiabele kosten	€

Financiering van de subsidiabele kosten (let op! Cofinanciering minimaal 50%)	
Financiering aanvrager	€
Financiering overige partijen	
_____	€
_____	€
_____	€
Gevraagde subsidie (maximaal 50%)	€
Totale financiering	€

Begroting per activiteit

Activiteit 1 _____	Aantal uren	Uur-tarief	€
Looptijd _____ t/m _____			
Kosten projectmanagement		€	€
Loonkosten aanvrager		€	€
Loonkosten partner 1		€	€
Loonkosten partner 2		€	€
Loonkosten partner etc.		€	€
Kosten derde 1		€	€
Kosten derde 2		€	€
Kosten derde etc.		€	€
Materiaalkosten			€
Overhead			€
Totaal activiteit 1			€

Activiteit 2 _____	Aantal	Uur-tarief	€
Looptijd _____ t/m _____	uren		
Kosten projectmanagement		€	€
Loonkosten aanvrager		€	€
Loonkosten partner 1		€	€
Loonkosten partner 2		€	€
Loonkosten partner etc.		€	€
Kosten derde 1		€	€
Kosten derde 2		€	€
Kosten derde etc.		€	€
Materiaalkosten			€
Overhead			€
Totaal activiteit 2			€

Activiteit 3 _____	Aantal	Uur-tarief	€
Looptijd _____ t/m _____	uren		
Kosten projectmanagement		€	€
Loonkosten aanvrager		€	€
Loonkosten partner 1		€	€
Loonkosten partner 2		€	€
Loonkosten partner etc.		€	€
Kosten derde 1		€	€
Kosten derde 2		€	€
Kosten derde etc.		€	€
Materiaalkosten			€
Overhead			€
Totaal activiteit 3			€

Etc. voor de volgende activiteiten.

Bijlage 3: Voorschotformulier

Spoor I Voorschot voor een
Ondernemerschapsonderwijsproject

Voorschotformulier Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007

Formulier, bedoeld in artikel 31, derde lid, van de Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007
Indienen bij: SenterNovem, T.a.v. Leren Ondernemen, Postbus 93144, 2509 AC Den Haag.

U kunt een voorschot aanvragen over een door SenterNovem vastgestelde periode bij de subsidiebeschikking gelijktijdig met de voortgangsrapportage over de desbetreffende periode. Voor ieder aanvraag om een voorschot dient een afzonderlijk formulier te worden gebruikt. Er wordt niet meer voorschot verstrekt dan 80% van de maximale subsidiebedragen.

1. Naam aanvrager : _____

2. Projectnummer: _____

3. Kenmerk en datum van de brief waarmee subsidie is verleend

Kenmerk: _____ Datum: _____

4. Declaratieperiode van _____ tot _____

5. Gevraagd voorschot: _____ €

6. Ondertekening aanvraag

Aldus naar waarheid ingevuld,

Plaats: _____ Datum: _____

Naam: _____ Handtekening: _____

BELANGRIJK

Bij dit formulier dient in ieder geval te worden meegezonden:

- a) Een overeenkomstig het goedgekeurde plan gespecificeerde declaratie van de kosten, toegerekend aan de activiteiten. M.b.t. de aan derden verschuldigde kosten dienen kopieën van facturen meegezonden te worden.
- b) Een voortgangsverslag, als bedoeld in artikel 28 van de Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007, over de desbetreffende periode, waarin minimaal wordt ingegaan op de volgende aspecten, zowel voor het totaal als voor de eventuele afzonderlijke deelprojecten:
 - De verrichte activiteiten en behaalde resultaten sinds de vorige rapportage
 - De vorderingen in relatie tot de planning en de doelstelling van het projectplan
 - De in de verslagperiode bestede inzet van personeel en middelen in relatie tot de oorspronkelijke begroting
 - Eventuele wijzigingen in het project, de personeelsinzet en de kosten
 - Een conclusie t.a.v. de realiseerbaarheid van de projectdoelstelling binnen de planning
 - Eventueel te verwachten of genomen beslissingen t.a.v. aanvullende activiteiten of anderszins.

Bijlage 4: Vaststellingsformulier

Voor een ondernemerschapsonderwijsproject

Vaststellingsformulier Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007

Formulier, bedoeld in artikel 32, tweede lid, van de Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007
Indienen bij: SenterNovem, t.a.v. Leren Ondernemen, Postbus 93144, 2509 AC Den Haag.

1. Naam aanvrager: _____

2. Projectnummer: _____

3. Kenmerk en datum van de brief waarmee subsidie is verleend

Kenmerk: _____ Datum: _____

4. Maximale subsidiebedrag € _____

5. Bedrag van de door de aanvrager gemaakte en betaalde kosten
waarvoor de aanvraag wordt ingediend € _____

6. Is voor de kosten andere subsidie aangevraagd bij, verleend of verstrekt door het Rijk?
0 ja 0 nee

Datum	Instantie	Bedrag	
* _____	_____	€ _____	incl./excl. BTW
* _____	_____	€ _____	incl./excl. BTW

7. Ondertekening aanvraag

Aldus naar waarheid ingevuld,

Plaats: _____ Datum: _____

Naam: _____ Handtekening: _____

BELANGRIJK

Bij dit formulier dient in ieder geval te worden meegezonden:

- Een overeenkomstig het goedgekeurde projectplan en een gespecificeerde declaratie van kosten, toegerekend aan de activiteiten inclusief een toelichting. Specificatie dient plaats te vinden naar kostencategorieën.
- Indien het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld € 50.000,- of meer bedraagt: een accountantsverklaring overeenkomstig het bij dit formulier behorende model.
- Een eindverslag als bedoeld in artikel 32, vierde lid van de Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007. Het eindverslag bevat een rapportage over de uitvoering van het project en de resultaten alsmede verklaringen voor verschillen ten opzichte van het oorspronkelijke projectplan.

Controle protocol + model accountantsverklaring

Inhoudsopgave controle protocol:

- Doelstelling
- Onderzoeksaanpak
- Toleranties en gewenste zekerheid
- Wettelijk kader en definitie rechtmatigheid
- Reikwijdte en intensiteit van de accountantscontrole
- Review van de accountantscontrole
- Verslaglegging

Doelstelling

Dit controleprotocol heeft als doel het geven van aanwijzingen omtrent de reikwijdte en de intensiteit van de controle aan de accountant, die is belast met de controle van de, door de subsidie-ontvanger, bij het Ministerie van Economische Zaken (hierna te noemen EZ) in te dienen aanvraag om subsidie vaststelling.

De controle kan worden uitgevoerd door een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. De gevraagde verklaring kan ook worden verstrekt door een niet als openbaar accountant optredend intern accountant.

Onderzoeksaanpak

De onderzoeksaanpak is de verantwoordelijkheid van de accountant. Dit controleprotocol dient om de reikwijdte en het object van de accountantscontrole nader aan te geven. Niet beoogd wordt een aanpak van de accountantscontrole voor te schrijven. Veelal zal de accountant zich immers bij zijn controle baseren op een (risico)analyse van de administratieve organisatie en interne controle bij de te controleren uitkeringsorganisatie of subsidieontvanger en op basis daarvan komen tot een optimale afweging van de in te zetten controlemiddelen.

Toleranties en gewenste zekerheid

Voor de strekking van de accountantsverklaring, goedkeurend, met beperking, afkeurend of oordeelonthouding, zijn de volgende toleranties bepalend:

	Procentuele onjuistheden (in de verantwoording)			Procentuele onzekerheden (in de controle)		
	Goedkeuring	Beperking	Afkeuring	Goedkeuring	Beperking	Oordeelonthouding
uitkomst van de controle in een percentage van de projectkosten	< 1	≥ 1 en < 3	≥ 3	< 3	≥ 3 en < 10	≥ 10

Deze toleranties zijn gebaseerd op percentages die gelden voor de financiële verantwoording van departementen, op grond van het besluit van de Ministerraad d.d. 26 april 1994 en de richtlijnen van het Interdepartementaal Overleg Departementale Accountantsdiensten.

Gewenste mate van zekerheid

De accountantscontrole verschaft een redelijke mate van zekerheid aan de gebruiker van de verklaring. Volgens de richtlijnen voor de accountantscontrole betekent dit dat de accountant een (relatief) hoge, maar geen absolute mate van zekerheid verschaft.

Indien dit begrip ten behoeve van het gebruik van statistische technieken moet worden gekwantificeerd, dan dient een betrouwbaarheid van 95% te worden gehanteerd.

Omgaan met geconstateerde fouten

Inzake het omgaan met geconstateerde fouten geldt de gedragslijn, dat geconstateerde fouten, die invloed hebben op de omvang van de subsidie van EZ en die herstelbaar zijn, moeten worden gecorrigeerd. Dat geldt ook voor fouten waarbij de tolerantiegrens niet wordt overschreden.

De niet herstelde fouten wegen mee in de oordeelsvorming over de aanvraag om subsidie vaststelling.

Wettelijk kader en definitie rechtmatigheid

De subsidie is rechtmatig besteed als de geldende subsidieregeling is nageleefd en de uitgaven en ontvangsten in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving tot stand zijn gekomen.

De van toepassing zijnde wet- en regelgeving, inclusief eventuele wijzigingen, betreft naast de subsidieregeling en de uitvoeringsovereenkomst eveneens de Kaderwet EZ-subsidies en de Algemene wet bestuursrecht.

Daarnaast zijn voor de controle relevant de eventuele nadere afspraken volgens alle van toepassing zijnde correspondentie.

Reikwijdte en intensiteit van de accountantscontrole

Dit controleprotocol beoogt niet het voorschrijven van een aanpak van de accountantscontrole. Veelal zal de accountant zich immers bij zijn controle baseren op een (risico)analyse van de administratieve organisatie en interne controle bij de te controleren subsidie-ontvanger en op basis daarvan komen tot een optimale afweging van de in te zetten controlemiddelen.

Bij de controle wordt vastgesteld, dat de verstrekte subsidie rechtmatig is besteed. Daarbij wordt nagegaan of de geldende subsidieregeling en/of de specifiek voor de subsidie gestelde verplichtingen zijn nageleefd. Het niet/onjuist naleven van de geldende verplichtingen resulteert (indien dit onherstelbaar is) tot het constateren van een rechtmatigheidsfout die als een onjuistheid in de financiële verantwoording wordt geëvalueerd.

De accountant schenkt bij de uitvoering van de controle bijzondere aandacht aan de volgende aspecten:

- De integrale uurtarieven zijn samengesteld op basis van de normale door de subsidieontvanger gehanteerde systematiek. Het moet gaan om een systematiek die door de subsidieontvanger stelselmatig wordt toegepast en die aansluit op de opzet en indeling van de jaarrekening. De integrale uurtarieven bevatten geen incidentele kostprijsopdrijvende elementen.
- De gemaximeerde cumulatie van subsidies. Het totaal aan verstrekte subsidies door het Rijk, de Commissie van de Europese Gemeenschappen of van een provincie of gemeente mag maximaal 75 % van de totale subsidiabele projectkosten bedragen.
- De verantwoorde kosten zijn rechtstreeks toe te rekenen aan de uitvoering van het bij aanvraag van de subsidie ingediende projectplan en zijn en de noodzaak voor het uitvoeren van het projectplan is aannemelijk.

Review van de accountantscontrole

De Auditdienst van EZ kan een review uitvoeren op de uitgevoerde accountantscontrole inzake deze subsidie.

De accountant, die de controle uitvoert, verstrekt de Auditdienst desgevraagd alle inlichtingen en bescheiden op een wijze zoals deze dienst dat gewenst acht. De eventuele extra kosten van deze accountant in verband met de review zijn voor rekening van de subsidie-ontvanger.

Verslaglegging

De accountant legt de uitkomsten van de controle vast in een accountantsverklaring. Voor deze verklaring dient de tekst te worden gehanteerd conform de modelverklaring.

Naast zijn oordeel over de financiële verantwoording vermeldt de accountant in een toelichtende paragraaf eventuele specifieke bevindingen, die naar het oordeel van de accountant voor EZ van belang (kunnen) zijn.

Doelstelling

Dit controleprotocol heeft als doel het geven van aanwijzingen omtrent de reikwijdte en de intensiteit van de controle aan de accountant, die is belast met de controle van de, door de subsidie-ontvanger, bij het Ministerie van Economische Zaken (hierna te noemen EZ) in te dienen aanvraag om subsidievestiging.

De controle kan worden uitgevoerd door een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. De gevraagde verklaring kan ook worden verstrekt door een niet als openbaar accountant optredend intern accountant.

Onderzoeksaanpak

De onderzoeksaanpak is de verantwoordelijkheid van de accountant. Dit controleprotocol dient om de reikwijdte en het object van de accountantscontrole nader aan te geven. Niet beoogd wordt een aanpak van de accountantscontrole voor te schrijven. Veelal zal de accountant zich immers bij zijn controle baseren op een (risico)analyse van de administratieve organisatie en interne controle bij de te controleren uitkeringsorganisatie of subsidieontvanger en op basis daarvan komen tot een optimale afweging van de in te zetten controlemiddelen.

Toleranties en gewenste zekerheid

Voor de strekking van de accountantsverklaring, goedkeurend, met beperking, afkeurend of oordeelonthouding, zijn de volgende toleranties bepalend:

	Procentuele onjuistheden (in de verantwoording)			Procentuele onzekerheden (in de controle)		
	goedkeuring	Beperking	Afkeuring	goedkeuring	Beperking	Oordeelonthouding
uitkomst van de controle in een percentage van de projectkosten	< 1	≥ 1 en < 3	≥ 3	< 3	≥ 3 en < 10	≥ 10

Deze toleranties zijn gebaseerd op percentages die gelden voor de financiële verantwoording van departementen, op grond van het besluit van de Ministerraad d.d. 26 april 1994 en de richtlijnen van het Interdepartementaal Overleg Departementale Accountantsdiensten.

Gewenste mate van zekerheid

De accountantscontrole verschaft een redelijke mate van zekerheid aan de gebruiker van de verklaring. Volgens de richtlijnen voor de accountantscontrole betekent dit dat de accountant een (relatief) hoge, maar geen absolute mate van zekerheid verschaft.

Indien dit begrip ten behoeve van het gebruik van statistische technieken moet worden gekwantificeerd, dan dient een betrouwbaarheid van 95% te worden gehanteerd.

Omgaan met geconstateerde fouten

Inzake het omgaan met geconstateerde fouten geldt de gedragslijn, dat geconstateerde fouten, die invloed hebben op de omvang van de subsidie van EZ en die herstelbaar zijn, moeten worden gecorrigeerd. Dat geldt ook voor fouten waarbij de tolerantiegrens niet wordt overschreden.

De niet herstelde fouten wegen mee in de oordeelsvorming over de aanvraag om subsidievestiging.

Wettelijk kader en definitie rechtmatigheid

De subsidie is rechtmatig besteed als de geldende subsidieregeling is nageleefd en de uitgaven en ontvangsten in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving tot stand zijn gekomen.

De van toepassing zijnde wet- en regelgeving, inclusief eventuele wijzigingen, betreft naast de subsidieregeling en de uitvoeringsovereenkomst eveneens de Kaderwet EZ-subsidies en de Algemene wet bestuursrecht.

Daarnaast zijn voor de controle relevant de eventuele nadere afspraken volgens alle van toepassing zijnde correspondentie.

Reikwijdte en intensiteit van de accountantscontrole

Dit controleprotocol beoogt niet het voorschrijven van een aanpak van de accountantscontrole. Veelal zal de accountant zich immers bij zijn controle baseren op een (risico)analyse van de administratieve organisatie en interne controle bij de te controleren subsidie-ontvanger en op basis daarvan komen tot een optimale afweging van de in te zetten controlemiddelen.

Bij de controle wordt vastgesteld, dat de verstrekte subsidie rechtmatig is besteed. Daarbij wordt nagegaan of de geldende subsidieregeling en/of de specifiek voor de subsidie gestelde verplichtingen zijn nageleefd. Het niet/onjuist naleven van de geldende verplichtingen resulteert (indien dit onherstelbaar is) tot het constateren van een rechtmatigheidsfout die als een onjuistheid in de financiële verantwoording wordt geëvalueerd.

De accountant schenkt bij de uitvoering van de controle bijzondere aandacht aan de volgende aspecten:

- De integrale uurtarieven zijn samengesteld op basis van de normale door de subsidieontvanger gehanteerde systematiek. Het moet gaan om een systematiek die door de subsidieontvanger stelselmatig wordt toegepast en die aansluit op de opzet en indeling van de jaarrekening. De integrale uurtarieven bevatten geen incidentele kostprijsopdrijvende elementen.
- De gemaximeerde cumulatie van subsidies. Het totaal aan verstrekte subsidies door het Rijk, de Commissie van de Europese Gemeenschappen of van een provincie of gemeente mag maximaal 75 % van de totale subsidiabele projectkosten bedragen.
- De verantwoorde kosten zijn rechtstreeks toe te rekenen aan de uitvoering van het bij aanvraag van de subsidie ingediende projectplan en zijn en de noodzaak voor het uitvoeren van het projectplan is aannemelijk.

Review van de accountantscontrole

De Auditdienst van EZ kan een review uitvoeren op de uitgevoerde accountantscontrole inzake deze subsidie.

De accountant, die de controle uitvoert, verstrekt de Auditdienst desgevraagd alle inlichtingen en bescheiden op een wijze zoals deze dienst dat gewenst acht. De eventuele extra kosten van deze accountant in verband met de review zijn voor rekening van de subsidie-ontvanger.

Verslaglegging

De accountant legt de uitkomsten van de controle vast in een accountantsverklaring. Voor deze verklaring dient de tekst te worden gehanteerd conform de modelverklaring.

Naast zijn oordeel over de financiële verantwoording vermeldt de accountant in een toelichtende paragraaf eventuele specifieke bevindingen, die naar het oordeel van de accountant voor EZ van belang (kunnen) zijn.

Model Accountantsverklaring

ACCOUNTANTSVERKLARING ten behoeve van het Ministerie van Economische Zaken, bedoeld in artikel 32, vijfde lid, van de Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007

Opdracht

Wij hebben bijgevoegde aanvraag om subsidievaststelling met bijlagen van [...naam aanvrager...] te [...statutaire vestigingsplaats...] gewaarmerkt en gecontroleerd.

Voor de gesubsidieerde activiteiten is met aanvraagnummer [...nr...] bij brief van [...datum...] met kenmerk [...kenmerk...] door de Minister van Economische Zaken een subsidie verleend.

Deze subsidie is verleend in het kader van de Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007.

De aanvraag om subsidievaststelling is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de leiding van [...naam huishouding...].

Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake deze aanvraag te verstrekken.

Werkzaamheden

Onze controle is verricht in overeenstemming met algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controle-opdrachten. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de aanvraag geen onjuistheden van materieel belang bevat.

De controle omvat onder meer een onderzoek (eventueel door middel van deelwaarnemingen) naar de rechtmatigheid van de uitvoering van de voornoemde regeling. De controle is uitgevoerd met inachtneming van het, bij deze verklaring behorende controleprotocol. Tevens omvat de controle de beoordeling dat de aanvraag voldoet aan de volgende eisen:

- de kosten zijn gemaakt en daadwerkelijk betaald en zijn rechtstreeks toe te rekenen aan het project ter zake waarvan subsidie is verleend;
- de in aanmerking genomen kosten zijn in overeenstemming met artikel 5 (ondernemerschapsonderwijsprojecten) of artikel 15 (CE-projecten) van de Subsidieregeling ondernemerschap en onderwijs 2007;
- de kosten hebben betrekking op de periode [...begindatum project...] tot en met [...einddatum project...];
- de bij de aanvraag verstrekte informatie omtrent de door het Rijk verstrekte subsidies ter zake van de kosten van de gesubsidieerde activiteiten is juist en volledig weergegeven.

Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat de aanvraag om subsidievaststelling voldoet aan de hiervoor genoemde eisen.

Toelichtende paragraaf

[indien van toepassing eventuele specifieke bevindingen]

.....

Ondertekening door accountant

Plaatsnaam en datum.....

Naam accountantskantoor.....

Naam accountant RA/AA*

Ondertekening

** doorhalen wat niet van toepassing is*

SenterNovem levert een bijdrage aan duurzame ontwikkeling en innovatie door een brug te slaan tussen markt en overheid, nationaal en internationaal. Op professionele wijze voert SenterNovem overheidsbeleid uit rond innovatie, energie & klimaat en milieu & leefomgeving. Bedrijven, instellingen en overheden kunnen bij SenterNovem terecht voor het realiseren van maatschappelijke doelstellingen op deze terreinen. SenterNovem is een agentschap van het Ministerie van Economische Zaken. Meer informatie: www.senternovem.nl

Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kan SenterNovem geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten. Bij publicaties van SenterNovem die informeren over subsidieregelingen geldt dat de beoordeling van subsidieaanvragen uitsluitend plaatsvindt aan de hand van de officiële publicatie van het besluit in de staatscourant.